

FIREW - Financiering en Realisatie Energietransitie recente Woonwijken Openbaar Eindrapport

TKI projectnummer: TKIGB01001

Projectperiode: 2 april 2013 – 30 september 2016

Penvoerder: BRES

Medeaanvragers: Waifer NL / NRG031, RElocal,
gemeente Breda, Avans Hogeschool, Centrum
voor Energievraagstukken, Sustainomy, DHuet

Datum rapport: december 2016

Publicatiedatum: januari 2017

Samenvatting

In nieuwbouwwijken zal in de energietransitie het accent meer liggen energie-opwekking en minder op energiebesparing dan in oudere wijken, omdat bij nieuwere woningen en gebouwen al isolatiemaatregelen zijn getroffen. Daarom zal ook het accent op collectieve duurzame energieopwekking groter zijn. Voor zonne-energie – één van de belangrijkste opties voor verduurzaming in recente woonwijken – is er momenteel al een rendabele business case bij toepassing ‘achter de meter’ op individuele woningen, afhankelijk van de toekomst van het salderen. Voor collectieve toepassing is er ondanks de ‘Regeling Verlaagd Tarief’ (‘Postcoderoosregeling’) en andere mogelijkheden, meer complexiteit, meer onduidelijkheid en is het moeilijker om een acceptabele businesscase te krijgen. Projectdoel van FIREW is het ontwikkelen van innovatieve, collectieve financierings- en realisatieconcepten en het wegnemen van barrières voor financiering van collectieve duurzame energiemaatregelen. Dit alles gericht op het verduurzamen van de recente vastgoedvoorraad in Nederland. Het project is gestart op 2 april 2013 en geëindigd op 30 september 2016. Het is uitgevoerd door een consortium bestaande uit energiecoöperatie BRES, RElocal, Waifer / NRG031, Sustainomy, gemeente Breda, Avans Hogeschool, Centrum voor Energievraagstukken en DHuet.

In het project zijn na een analysefase die samen met bewoners en stakeholders werd uitgevoerd, een aantal innovaties ontwikkeld om nieuwe realisatiemogelijkheden voor collectieve zonnestroomopwekking te creëren en om de rentabiliteit ervan te verbeteren. Het Kortcyclisch Revolverend Fonds richt zich op de ontwikkelfase en maakt die beter behapbaar voor burgerinitiatieven. Andere innovaties betreffen het betrekken van de belangen van de locatie-eigenaar in de businesscase: gecombineerde realisatie van systemen in de Postcoderoosregeling en de salderingsregeling en gecombineerde toepassing van de SDE+ regeling en zelflevering. Tenslotte is een nieuwe aanpak voor gezamenlijke inkoop en realisatie voor VVE's en een constructie met een besloten vereniging ontwikkeld.

De innovaties zijn (behalve de laatste) getest in pilots in de regio Breda / Markdal / Strijbeek. Uit de pilotprojecten kwamen waardevolle ervaringen naar boven die zijn verwerkt in de aanpakken. De aanpakken zijn gebundeld in een breed realisatieconcept en in voor burgerinitiatieven toegankelijke vorm gepubliceerd in het ‘Richtsnoer financiering en realisatie van collectieve duurzame energie-opwek’. De projectpartners zijn daarnaast in een reeks projecten zelf de innovaties en het realisatieconcept aan het uitrollen.

Het project is uitgevoerd met subsidie van het Ministerie van Economische Zaken, voor het TKI EnerGO (tegenwoordig TKI Urban Energy) uitgevoerd door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Inhoud

Samenvatting	1
1 Projectresultaten en impact	2
2 Spin-off, vervolgvactiteiten, bijdrage doelen programma	3
3 Conclusies en aanbevelingen	3

1 Projectresultaten en impact

De ontwikkeling van het financierings- en realisatieconcept binnen dit project is gebaseerd op bottom-up ervaringen bij en directe contacten met initiatiefnemers, locatie-eigenaren en burgers in het Markdal, Strijbeek en regio Breda. Het realisatieconcept biedt oplossingen voor diverse knelpunten voor collectieve energieopwek:

- Het optimaal realiseren van zonnepanelen op daken blijkt sterk af te hangen van fysieke omstandigheden (grootte, type elektriciteitsaansluiting, oriëntatie enzovoorts) en niet-fysieke omstandigheden (eigendomssituatie daken, doelen en belangen van de dak-eigenaren, belangen van burgers en investeerders). Dat knelpunt heeft geleid tot het ontwikkelen van flexibele *combinaties* van hierboven genoemde realisatie-aanpakken, waardoor nieuwe kansen voor het rendabel realiseren van collectieve systemen ontstaan. In het bijzonder zijn dat de volgende combinaties:
  - o Combinatie salderen en postcoderoos op één dak
  - o Combinatie SDE+ en zelflevering op één dak.
- Daarnaast kwam het knelpunt naar voren dat veel projecten niet van de grond komen vanwege de veelheid van aspecten waaraan gewerkt moet worden. Daarvoor is nu eenmaal een hoeveelheid tijd, deskundigheid en kosten nodig. Om dit knelpunt aan te pakken is een nieuwe oplossing ontwikkeld: het 'kort cyclisch revolverend fonds' (KCRV). Een gemeente richt een fonds op voor het revolverend voorfinancieren van de ontwikkelfase van collectieve energie-opweksystemen in woonwijken. Dat fonds hoeft slechts enkele tienduizenden euro's groot te zijn. Vanuit het fonds kunnen initiatieven professionele adviseurs / ontwikkelaars inschakelen, die een bijdrage in hun ontwikkelkosten voor een collectief energiesysteem aanvragen. Tegenprestatie is dat de adviseurs / ontwikkelaars deze ontwikkelkosten plus een risico- en beheersopslag meefinancieren in de business-case voor het zonnestroomsysteem.
- Een andere vorm om de ontwikkeling vorm te geven is dat de gemeente zelf een ontwikkelalliantie vormt met een energiecollectief voor het collectief benutten van gemeentelijke daken voor energie-opwek. BRES heeft met gemeente Breda een dergelijke ontwikkelingsalliantie opgericht.

- Een gezamenlijke aanpak is ontwikkeld voor het realiseren van zonnepanelen op daken van panden in VVE's. Nieuw element is dat professionals risicodragend diensten verlenen aan de VVE als collectief, waardoor de leden vergaand worden ontzorgd en grote kostenbesparingen worden bereikt.

Het resulterende realisatieconcept dat deze oplossingen integreert, is getest in een viertal pilots in Breda en het Markdal / Strijbeek, die zich hebben gericht op grootschalige implementatie van collectieve PV-installaties op verschillende typen woningen en bedrijven. Daarbij is ook gekeken naar de mogelijkheden van energiebesparing als andere belangrijke component van de energietransitie, al zijn die vaak beperkt wanneer het om nieuwbouw gaat. Op basis van het ontwikkelde financierings- en realisatieconcept en van de ervaringen met de pilots is een richtsnoer opgesteld en gepubliceerd voor landelijke opschaling door anderen in andere recente wijken en vergelijkbare situaties. Hiermee is een complete aanpak met diverse innovaties voor financiering en realisatie van collectieve projecten beschikbaar voor opschaling en vervolgactiviteiten.

2 Spin-off, vervolgactiviteiten, bijdrage doelen programma

Het realisatieconcept zoals dat is vastgelegd in het Richtsnoer leent zich goed voor replicatie – diverse projectpartners zijn het concept al aan het toepassen bij nieuwe projecten. Met deze aanpak kunnen de projectpartners maar ook anderen direct aan de slag om nieuwe collectieve projecten te realiseren en zo de energietransitie aan te jagen. Het realisatieconcept en het richtsnoer zijn gericht op collectieve aanpak door burgerinitiatieven en anderen, om bij dat aanjagen maximaal bij te dragen aan de bewustwording bij de bevolking met betrekking tot energieverbruik en energietransitie en de sociale binding bij burgers te versterken. Zo levert het een bijdrage aan één van de grote uitdagingen van de overgang naar een volledig duurzame energievoorziening: het collectief oplossen van vaak individuele behoeften.

3 Conclusies en aanbevelingen

Het project FIREW heeft geleid tot de formulering van een succesvolle financierings- en realisatieaanpak voor collectieve energie-opwek in woonwijken, die bestaande routes voor financiering en realisatie van collectieve energieopwek combineert met nieuwe elementen in een praktische uitwerking voor energie-initiatieven, en die daarmee voor recente woonwijken des te meer relevant is. De aanpak is getest in diverse pilots en gepubliceerd voor replicatie door anderen in de vorm van een richtsnoer, waarin ook de ervaringen van de pilots zijn verwerkt. Opschaling vindt al plaats door verschillende projectpartners.

De ervaring in het project heeft geleerd dat het voor burgerinitiatieven nog altijd niet eenvoudig is om hun droom van een duurzame energievoorziening te realiseren. Dat heeft te maken met het veelvoud aan complexe regelingen dat nodig is om een rendabel systeem te realiseren, maar ook met het feit dat die regelmatig wijzigen. Het ondersteunen van een eenvoudige en stabiele aanpak voor realisatie van collectieve systemen is een belangrijke voorwaarde voor opschaling.

Het Richtsnoer is te vinden op onder meer <http://sustainomy.biz/richtsnoer-collectieve-opwek/> en www.hieropgewekt.nl.

Voor meer informatie of een gratis elektronisch exemplaar van dit rapport:
Bart van der Ree, Bart.vanderRee@sustainomy.biz.

